

Màster Oficial de Pedagogia Social i Comunitària (MOPS). Una oferta de formació per al treball en xarxa¹²

Autors:

Jordi Longás i Mayayo (FPCEE Blanquerna)
Mireia Civís Zaragoza (FPCEE Blanquerna)
Jesús Vilar i Martín (EUTSES Pere Tarrés)
Jordi Riera i Romaní (FPCEE Blanquerna)

Abstract

La comunicació presenta les bases epistemològiques i didàctiques en les que es fonamenta el Màster Oficial de la Universitat Ramon Llull *Pedagogia Social i Comunitària: Lideratge de la Transformació Educativa* que enguany està en la seva 2ª edició. La col·laboració interinstitucional i la teorització de diverses experiències de treball en xarxa han estat la base d'una proposta que, en els seus continguts, aborda la interdisciplinarietat des de la perspectiva filosòfica i, també, aborda propostes metodològiques per liderar la cooperació entre diferents agents i fer possible la intervenció socioeducativa des del treball en xarxa. A la vegada, la comunicació descriu les propostes en metodologia docent que s'estan desenvolupant per tal d'afavorir l'adquisició de competències en aquesta direcció.

¹Comunicació presentada en el marc del *1r Congrés de Formació per al Treball en Xarxa a la Universitat. Complexitat, responsabilitat i construcció del coneixement*, celebrat a Barcelona el 12 i 13 de febrer de 2009.

² Els autors de la comunicació es fan responsables de la correcció lingüística d'aquest document.

Màster Oficial de Pedagogia Social i Comunitària (MOPS). Una oferta de formació per al treball en xarxa

Jordi Longás i Mayayo, Mireia Civís Zaragoza, Jesús Vilar i Martín i Jordi Riera i Romaní.³

Després de la construcció de les polítiques de benestar en base a plantejaments molt especialitzats i discursos professionals d'orientació disciplinar, en la darrera dècada assistim a la posada en valor del treball transversal –interdisciplinar, interdepartamental, interinstitucional,...- per tal de cercar la complementarietat i les sinèrgies entre els actors dels àmbits definits com “social” i “educatiu”. L'emergència del territori com a referent de treball de primer ordre –tot i que nosaltres preferim parlar de comunitat pel seu caràcter projectiu i menys assèptic- i les dificultats per resoldre problemàtiques i necessitats cabdals pel nostre model de societat –fracàs escolar, inclusió social, dependència,...- està duent a la cooperació i al treball conjunt d'actors socioeducatius ben diversos i que tradicionalment han viscut ignorants uns dels altres. Des de la pràctica, tant en diversos àmbits i nivells de l'Administració Pública com en nombroses empreses de serveis, s'ha anat configurant un perfil professional que s'ocupa cada vegada més del treball en el que podríem definir com a *contextos educativos socio-culturals*.

Tot i que els professionals que actualment estan obrint camí en aquesta realitat socioeducativa emergent provenen de formacions molt diferents, hem d'afirmar que en el panorama universitari espanyol no s'ha disposat de cap formació inicial que respongués de forma clara a aquesta orientació. Els estudis d'Administració, Política, Sociologia, Salut, Pedagogia, Educació Social i Treball Social -de formes diferents i amb més o menys accents en allò social o educatiu- s'han acostat amb diversos graus a la necessitat de treballar per una nova professionalitat, però en cap cas aquesta ha estat l'eix vertebrador dels seus programes. No serà fins al curs 2007-08 quan apareixerà a l'Estat la primera oferta formativa reglada destinada específicament a la formació de professionals de l'acció socioeducativa basada en la transversalitat i el treball en xarxa. Es tracta del Màster Oficial de *Pedagogia Social i Comunitària: Lideratge de la Transformació Educativa* de la Universitat Ramon Llull. Malgrat tractar-se d'un programa de Tercer Cicle universitari massa novell per extreure conclusions -enguany s'està desenvolupant la seva segona edició-, atesa la seva singularitat i la seva relació directa amb el tema central del Congrés hem optat per presentar en aquesta comunicació l'experiència i les bases que el fonamenten. Per fer-ho ens proposem contextualitzar el programa de formació, explicar la fonamentació conceptual que el justifica, presentar els objectius que persegueix i, finalment, descriure les propostes didàctiques que cerquen la formació de competències per treballar en xarxa.

³ Jordi Longás (Jordilm@blanquerna.url.edu), Mireia Civís (Mireiacz@blanquerna.url.edu) i Jordi Riera i Romaní (Jordirr@blanquerna.url.edu) són professors de l'FPCEE Blanquerna i Jesús Vilar i Martín (jvilar@peretarres.org) és professor de l'EUTSES Pere Tarrés, tots ells centres de la Universitat Ramon Llull

1.- Contextualització i descripció del programa

El Màster Oficial de *Pedagogia Social i Comunitària: Lideratge de la Transformació Educativa* (en endavant MOPS) neix de l'experiència de formació, assessorament i recerca acumulada⁴ a la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna, l'Escola Universitària de Treball Social i Educació Social de la Fundació Pere Tarrés i el grup de Recerca en Pedagogia Social PSITIC⁵ de la Universitat Ramon Llull.

La història d'aquestes institucions avala una tradició formativa en l'àmbit de l'educació àmplia, generalista i integradora que posa de relleu el caràcter interprofessional de tota intervenció educativa, que sempre ha atorgat especial rellevància a la investigació-acció i amb clara opció per a la formació continuada. És així que l'any 2006 neix l'acord de col·laboració interinstitucional per dissenyar i implementar un programa de formació de tercer cicle, en el marc de l'oferta de màsters de la Universitat Ramon Llull dins del nou espai europeu de formació universitària, que permeti formar a professionals capaços de liderar i acompanyar processos de millora, canvi i transformació socioeducativa segons les tendències emergents en base a la coresponsabilitat, el treball en xarxa, la transdisciplinarietat i el desenvolupament comunitari.

El màster proposa un doble itinerari. Un és d'especialització professional en el lideratge de la transformació socioeducativa. Respon a la necessitat de comptar amb professionals experts en gestió, dinamització i lideratge dels processos de canvi i transformació socioeducativa que es generen en el territori. L'especialització cerca l'aprofundiment en les habilitats i competències que han de fer possible promoure i coordinar iniciatives i estratègies de treball transdisciplinari i treball integrat tenint el territori i la comunitat com a principals referents. L'altre itinerari és d'iniciació a la recerca en l'àmbit de la Pedagogia Social, formant futurs investigadors socials sensibles amb les tendències emergents dins la Pedagogia i amb capacitat per iniciar la fase de realització de la Tesi Doctoral.

El programa s'organitza segons una estructura modular conduint a sumar 60 crèdits ECTS, amb un 50% d'obligatorietat i un 50 % d'optativitat. Els mòduls que vertebren el programa són els següents:

- *Formació avançada en Pedagogia Social i Comunitària*: és un mòdul obligatori en què es treballen 3 blocs de continguts: a) Pedagogia social i desenvolupament comunitari, b) Acció socioeducativa en contextos crítics i/ o emergents i c) Disseny, implementació i avaluació de la transformació educativa.

⁴ Podem consultar alguns treballs que reflecteixen aquesta experiència a Longás, J. i Bosch, M. (2003); Longás, J.; Riera, J; Longás, E. i Civís, M (2004); Civís, M. i Riera, J. (2007); Longás, J., Civís, M., y Riera, J. (2008).

⁵ Web del grup: <http://recerca.blanquerna.edu/psitic>

- *Pràcticum*: també hi ha tres blocs diferenciats però totalment interdependents. Una part d'estada de pràctiques en centres de treball o en grups de recerca (segons l'itinerari triat per l'estudiant), una part de seminari presencial on els estudiants comparteixen reflexions i treball en equip (independentment de l'itinerari triat) i la realització d'un projecte d'intervenció o de recerca.
- *Lideratge de la Transformació Socioeducativa*: és un mòdul optatiu específic, de realització obligatòria en els cas de l'itinerari professionalitzador, amb 3 blocs de continguts: a) Lideratge de la transformació socioeducativa, b) Acció mediatra en contextos comunitaris i c) Desenvolupament comunitari i territori: xarxes locals de coresponsabilitat socioeducativa.
- *Fonaments ètics, epistemològics i metodològics de la investigació en educació*: es tracta d'un altre mòdul optatiu específic, de realització obligatòria en el cas de l'itinerari d'investigació, organitzat a l'entorn de 3 blocs de continguts: a) Anàlisi crítica dels mètodes, dissenys i tècniques d'investigació experimental, b) Anàlisi crítica dels mètodes, dissenys i tècniques d'investigació interpretativa i crítica i c) Ètica i recerca.
- *Mòduls optatius comuns*: l'oferta d'optativitat es completa amb 15 crèdits (25 % del creditatge del programa) amb un seguit de mòduls ofertats també en altres màsters oficials i, en conseqüència, oberts a d'altres estudiants. Com a oferta d'optativitat pròpia del programa, i en conseqüència especialment integrada en la seqüència de continguts dels altres mòduls ja explicats, es proposa el mòdul anomenat *Bases teòrico-pràctiques del procés de mediació*, estructurat en els següents 3 blocs: a) Mediació: aspectes generals, b) Àmbits d'aplicació de la mediació i c) Mediació familiar, social i comunitària

A la figura 1 s'esquematitza el programa.

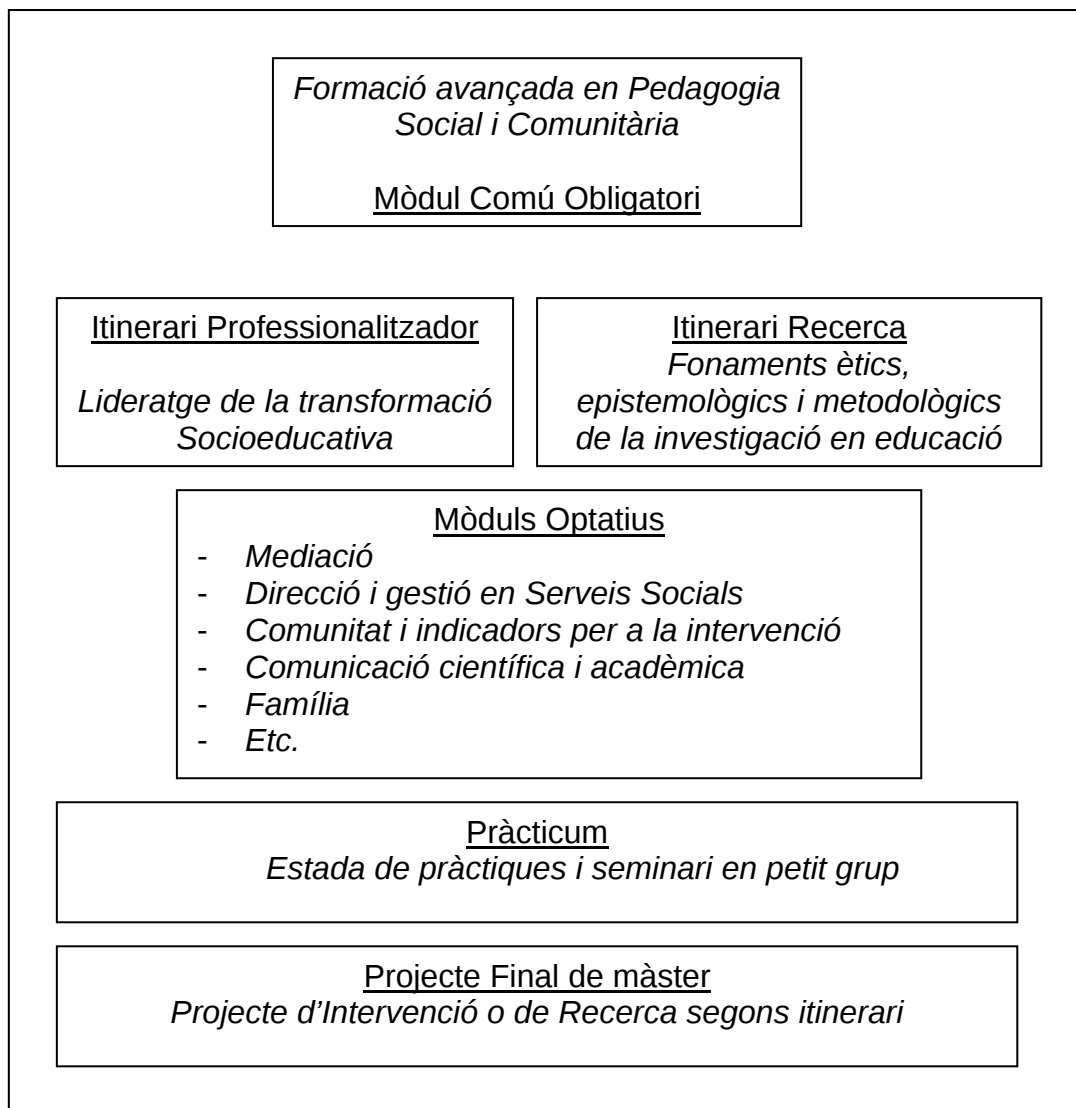

Figura 1: Esquema modular de continguts del MOPS (URL).

L'accés al màster precisa de titulació universitària de primer grau i s'adreça a persones interessades en el desenvolupament comunitari, el treball de promoció socioeducativa en clau de territori i la innovació d'institucions, projectes i programes educatius i socials mitjançant el desenvolupament de pensament estratègic i l'organització d'estructures en xarxa. En el procés d'admissió es valora molt especialment l'interès d'aquelles persones que ja disposen de pràctica professional com a gestors i tècnics municipals, promotors socials o culturals, educadors socials, mestres, treballadors socials, orientadors, directius d'organitzacions no lucratives i de promoció social, etc. A la vegada no es descarta l'interès d'altres titulats i professionals que provenint d'altres àrees dins del que anomenem serveis a les persones es plantegen la necessitat d'explorar fórmules i metodologies pel treball transdisciplinari com a modus preferent d'abordatge de les problemàtiques vinculades al benestar de les persones.

2.- Fonamentació epistemològica del programa

En l'actualitat ningú no nega la vinculació existent entre les necessitats i reptes educatius i les característiques, necessitats i reptes de la nostra societat. Més que en cap altra moment de la història, l'èxit de l'educació i la formació transcendeix la realitat i capacitat dels Sistemes Educatius. Almenys tres arguments sustenten aquesta interdependència:

- a) Tot procés de desenvolupament social està acompanyat i es fonamenta en processos educatius;
- b) La cohesió, l'excel·lència i la convivència democràtica depenen en bona part en l'èxit de l'educació i l'aprenentatge -al llarg de tota la vida-, a partir del reconeixement recíproc del potencial educatiu dels diferents actors socials;
- c) L'èxit de l'escola -i també de l'educació- és el resultat de l'exercici de coresponsabilitats d'aquests actors socials (Centres educatius, Administració, Institucions i Entitats, famílies i ciutadania, mitjans de comunicació,...).

No en va, les intervencions davant els dèficits socials i educatius pròpies de les primeres etapes dels Estats de Benestar, guiades per models assistencials i institucionalitzadors, han anat evolucionant cap a propostes que posen l'èmfasi en accions de caire preventiu i fonamentades en una orientació més ecològica i sistèmica. En aquest context, entenem que la Pedagogia Social també està experimentant, com a disciplina i com espai professional, una notable transformació. En l'actualitat ja no podem considerar-la com una Pedagogia de la "marginació" -aquella teoria que fonamenta el treball amb la carència i l'exclusió- sinó com la Pedagogia en majúscules, que té en allò social i en allò educatiu -el fet socioeducatiu- el seu objecte d'estudi principal⁶.

Diversos postulats, complementaris entre si, donen base al que entenem que és ja un nou paradigma de l'acció social i educativa.

En primer lloc considerem el reconeixement que els diferents actors socials, en la mesura que són complementaris entre ells, tenen responsabilitats per exercir a l'entorn de l'èxit de l'educació i la consecució d'una societat més justa i equitativa. Aquest principi de coresponsabilitat, segons el qual tothom és responsable -malgrat que en formes i graus diferents i no només aquells que tenen l'encàrrec o mandat social d'atendre la demanada directa (mestres, treballadors socials, educadors, etc.)- obre les portes també a una acció professional centrada en la cooperació entre actors, institucions i sistemes.

En segon lloc, donant també substrat filosòfic a una nova forma de ser professional, hem d'esmentar la teoria de la Complexitat, impulsada per Edgard Morin⁷. Que els principals problemes que afecten avui la humanitat i, per tant, la vida de les persones sigui de naturalesa complexa, això és, que siguin el resultat de la interacció i interdependència de multitud de

⁶ Podem trobar aquesta idea més desenvolupada a Civís, M. i Riera, J. (1997).

⁷ Veure Morin, E. (1995)..

factors amb què es troben relacionats, obliga al tractament transversal i interdisciplinari dels mateixos. Encara més, en la mirada transdisciplinària de la realitat, més que en la suma de disciplines coordinades, es trobaria la forma d'abordar els grans reptes socials que ens plantejem. En definitiva, es tracta de fer el pas d'una mirada mecanicista a una mirada sistèmica, tant de la realitat com de l'abordatge de les diferents problemàtiques que en ella hi apareixen.

En tercer lloc, posem èmfasi en la importància de l'axioma de Desenvolupament Comunitari, perquè permet orientar el tipus de Pedagogia Social que defensem. Hi ha maneres diferents de construir una societat i d'integrar-se en ella. Per això hi ha maneres diferents d'explicar el desenvolupament. No podem considerar desenvolupament humà aquell que, malgrat els indicadors econòmics siguin favorables, és generador d'exclusió i no permet assegurar cotes de dignitat i drets a totes les persones. Per això fem nostres els postulats del Desenvolupament Comunitari que el defineixen com el procés que duu a terme la comunitat amb la finalitat de millorar les seves condicions de vida. Un procés que es realitza amb la participació i implicació de la població, cada vegada més protagonista i responsable del seu desenvolupament.

Finalment, i sense esgotar tots els arguments que fonamenten la proposta del màster, considerem també que en les Ciències de l'Organització i la Direcció s'han desenvolupat les teories de gestió del coneixement i l'organització en estructures de xarxa com les formes més adients per abordar tasques d'alta complexitat i que afecten a multiplicitat d'agents. En aquestes propostes es troba una sòlida base teòrica per estructurar una metodologia per a l'acció que, sense excloure'n d'altres, permet desenvolupar competències i habilitats més adaptades a bona part de les noves realitats professionals de caràcter socioeducatiu que emergeixen. Entendre que les xarxes socials i organitzatives poden ser el teixit promotor del desenvolupament comunitari demana caracteritzar la figura del pedagog social com líder, mediador i facilitador d'aquests processos.

3.- Objectius del màster i perfil de competències

Els objectius generals del Màster, derivats del nou marc professional d'intervenció i investigació socioeducativa que hem plantejat, són els següents:

- Garantir que els estudiants adquireixin un perfil professional amb capacitat per planificar i portar a terme actuacions socioeducatives, amb un grau altament especialitzat, en situacions individuals, de grup i institucionals i amb capacitat per intervenir en persones al llarg de tot el cicle vital.
- Garantir als estudiants un perfil investigador que els permeti generar coneixement científic de qualitat per analitzar i portar a terme investigacions altament especialitzades en aquest àmbit.

- Proporcionar formació avançada en aspectes epistemològics relatius a l'adquisició de coneixement en l'àmbit de la pedagogia social, proporcionant una formació avançada en metodologia, tècniques i procediments que permetin interpretar i dissenyar treballs d'investigació en pedagogia social.
- Proporcionar un coneixement especialitzat i una perspectiva reflexiva en els aspectes clau que defineixen la professió socioeducativa i promoure competències que capacitin als estudiants per a l'estudi independent i autònom al llarg de la vida.
- Oferir oportunitats per a l'adquisició i la pràctica de models d'intervenció socioeducativa innovadores des del paradigma de desenvolupament comunitari i en xarxes sistèmiques d'intervenció, i en aquest nou marc desenvolupar les competències clau pel lideratge de projectes, programes i institucions.
- Proporcionar coneixements i instruments d'anàlisi per ser capaç de detectar noves necessitats i desenvolupar projectes i programes d'innovació en els camps emergents de la Pedagogia, promovent el pensament crític, ètic, així com les actituds mediadores inherents al perfil professional.
- Capacitar per a l'exercici professional de la mediació, segons allò establert en la Llei d'1/2001, de 15 de març, de mediació familiar de Catalunya.

Aquests objectius s'han concretat en un perfil de competències professionals que es treballen en el màster mitjançant la selecció de continguts realitzada i les diferents propostes metodològiques que es desenvolupen. El perfil de competències al qual ens referim és el següent:

a) Competències específiques: coneixements i habilitats (*saber i saber fer*) que s'esperen dels graduats/es en el màster.

- “Saber” (científiques o teòriques)
 - Conèixer els referents teòrics que fonamenten el lideratge d'institucions i projectes comunitaris i socioeducatius.
 - Disposar d'eines conceptuals per comprendre els factors personals i socials que intervenen en els processos de construcció de les identitats personals i col·lectives en contextos educatius multiculturals.
 - Disposar de models teòrics i epistemològics de referència per entendre la naturalesa dels problemes i conflictes relacionals i ser capaç de posar en relació aquests coneixements amb el concepte de mediació i amb els seus mecanismes i procediments en diferents contextos.

- Analitzar i valorar la funció socioeducativa dels diferents agents i actors que operen en un territori, des de la perspectiva del desenvolupament comunitari i del treball en xarxa.
- Comprendre i valorar la nova pedagogia comunitària com a lloc de trobada de l'acció educativa que es desenvolupa des de les institucions educatives formals i no formals.
- Comprendre i valorar els diferents paradigmes d'intervenció socioeducativa a partir de l'anàlisi de la demanda i de la realitat.
- Ser capaç d'identificar clarament els dos paradigmes clàssics de la intervenció socioeducativa: tecnològic i sociocrític.
- Ser capaç d'identificar el sentit, contingut i continent de la demanda, el conceptes d'agents d'intervenció i la relació amb els conceptes d'eficàcia i eficiència.
- Conèixer i comprendre les bases epistemològiques d'una comprensió de la realitat des del paradigma de la complexitat.
- “Saber fer” (tècniques o tecnològiques)
 - Dissenyar, aplicar i avaluar programes, itineraris i estratègies educatives d'orientació i formació adaptades a les característiques diferencials dels subjectes i grups en condicions de desavantatge social i en diferents contextos educatius a partir de realitzar ajustats diagnòstics de necessitats de la realitat objecte d'intervenció, a partir de metodologies tècnico-objectives i/o participatives.
 - Dissenyar, implementar, motoritzar i avaluar processos de transformació educativa mitjançant els procediments que comporta el lideratge sistèmic en la diversitat de contextos socioeducatius, i a partir dels mateixos objectius.
 - Reconèixer i desenvolupar les habilitats i capacitats corresponents als diferents estils de lideratge de processos i organitzacions, relacionant-los amb el diagrama i objectius de la xarxa de recursos i projectes concurrents.
 - Conduir processos de mediació de manera ajustada a les condicions contextuais.
 - Promoure processos comunitaris i dissenyar, implementar i avaluar processos d'innovació educativa en diferents contextos socioeducatius des de la perspectiva de les noves xarxes educatives i/o dels projectes educatius comunitaris.
 - Promoure i integrar l'ús de les TIC com a suport de desenvolupament comunitari i transformació socioeducativa

- Gestionar de forma efectiva els conflictes ètics de la professió, aplicant també un mètode sistematitzat que faciliti la presa de decisions.

b) Competències transversals: coneixements, habilitats i actituds (*saber, saber i saber ser*) que s'esperen dels graduats/es en el màster.

- Treballar des del respecte als codis deontològics en l'exercici professional.
- Sensibilitzar-se respecte de la necessitat de construir un codi deontològic interprofessional que posi en el centre a la persona que s'atén i no a la professió des d'on s'atén.
- Manifestar actituds positives cap a les exigències que es deriven del treball en xarxa: construcció conjunta, reforç i complementarietat entre serveis, renúncia a una posició de predomini dins la xarxa i superació de la pròpia professió com a sostre des d'on pensar les actuacions.
- Saber adequar i situar l'ús de la tecnologia com a instrument de suport i no com a finalitat en ella mateixa.
- Projectar els principis ètics i de dret internacionals entorn la persona humana, a l'acció professional sociopedagògica.
- Desenvolupar capacitats comunicatives i lingüístiques adaptades a l'àmbit científic de la Pedagogia Social.
- Desenvolupar la capacitat de treball en equip amb altres professionals i col·lectius implicats.
- Desenvolupar capacitats de coordinació de diferents agents implicats en el desenvolupament de projectes i programes en diferents àmbits de la investigació i/o intervenció.
- Anticipar els resultats de les pròpies accions tot afavorint processos d'anàlisi i avaluació de les pròpies tasques.
- Emetre judicis bàsics raonats de protecció de sectors específics davant de diferents circumstàncies que puguin concórrer en un cas d'intervenció.

4.- Principals característiques de la proposta didàctica

Es preveu assolir els objectius proposats mitjançant la seqüència de matèries descrita i en base a una metodologia que combina els següents tipus d'activitats d'ensenyament-aprenentatge:

- Conferències i sessions magistrals: exposició per part dels docents dels fonaments teòrics del programa.
- Taules rodones: presentació i discussió d'experts sobre temàtiques clau del programa, amb possibilitat de participació dels estudiants.
- Anàlisi d'experiències i bones pràctiques: visites a experiències o participació de ponents en sessions teòriques per presentar experiències d'innovació i generar diàleg i debat entre els estudiants.
- Resolució de supòsits reals i/ o simulacions mitjançant treball en petit grup (seminaris) tutoritzats. Resolució de problemes i supòsits plantejats per tal de desenvolupar i consolidar les competències del perfil en grups reduïts sota la supervisió d'un professor-tutor.
- Guies de Treball individual: desenvolupament de treballs diversos vinculats als diferents mòdul d'acord amb unes guies de treball específiques.
- Tutorització individualitzada: l'estudiant disposa de la possibilitat d'acollir-se a tutories personalitzades per donar suport i orientació al seu procés d'aprenentatge i formació.
- Pràctiques en escenaris complexos, en experiències o realitats caracteritzades per l'impuls al treball en xarxa, la promoció socioeducativa en clau de territori i/o el treball interdisciplinar.
- Realització d'un projecte d'innovació o de recerca que o bé cerca el disseny d'un projecte de promoció, millora o avaluació d'alguna intervenció socioeducativa compresa en els continguts del programa, o bé desenvolupa una recerca sobre objectes propis del programa.

En relació a l'avaluació dels aprenentatges es proposen al llarg del curs diversos procediments i estratègies d'avaluació inicial, avaluació formativa i avaluació sumativa. La resolució de casos, comentaris de lectures, portafolis, informes de pràctiques, activitats d'autoavaluació i portafolis són els principals instruments. Algunes activitats d'avaluació es realitzen en petits equips i s'han iniciat algunes experiències de coavaluació.

5.- Organització i entorn d'aprenentatge

Els sistemes de suport a l'aprenentatge autònom de l'estudiant es recolzen en els següents agents i en les seves respectives actuacions:

- Coordinadors acadèmics: el Màster compta amb un coordinador/a de cada entitat que atenen i orienten als alumnes en el moment de l'accés, vetllen per la coordinació general i resolen qüestions generals respecte el currículum, assignació d'optatives i requeriments d'estudi i treball personal.

- Professorat: guia el procés d'aprenentatge mitjançant el disseny d'activitats i avaluació, disposa d'hores d'atenció personalitzada a grups i individus per resoldre dificultats aparegudes durant el procés d'ensenyament-aprenentatge. Ofereix també el seguiment de les activitats on-line que es vehiculitzen a través del Blink (habitualment fòrums de discussió i creació de comunitats de treball i reflexió temàtiques).
- Seminaris: Petits grups en què es promou l'aprenentatge cooperatiu, l'aprofundiment en les competències transversals (especialment les referides a actituds i a habilitats de comunicació) i en què es promouen metodologies que permeten l'adquisició de competències específiques complexes i que impliquen processos de presa de decisions i de resolució de problemes (simulacions, anàlisis de casos i disseny d'alternatives).
- Professor de seminari: Guia el treball de petits grups estables i acompanya els estudiants per tal de garantir la correcta integració dels continguts de les diferents matèries. També s'ocupa de l'orientació personal acadèmica del grup d'estudiants que té assignats (10 estudiants màxim).
- Blink: Plataforma virtual que dóna suport al treball dels estudiants i que esdevé l'eina bàsica de transvassament d'informació i de comunicació on-line.
- Guies de treball: materials editats de manera coordinada pels professors del màster en què es proposen activitats, s'orienta el pràcticum, es faciliten pautes per al projecte, etc.
- Centres col·laboradors: Els centres on es desenvolupa el pràcticum, esdevenen també agents formadors que han d'estar coordinats amb els tutors dels estudis de cara a l'aplicació i l'aprofundiment dels continguts que s'hagin pactat prèviament. Es planteja un format de *coresponsabilitat formativa* entre la universitat i els responsables dels centres de pràctiques, en el sentit que tots dos són agents formatius, que s'han especialitzat en aspectes complementaris, dins d'un pla general de formació i un currículum compartit⁸.
- Comissió paritària: Donat que el màster respon a la iniciativa i esforços de dues institucions diferents, s'ha creat una comissió paritària que vetlla pel seguiment, l'avaluació i la millora del programa.

5.- Conclusions: formació pel treball en xarxa.

Un primer curs de posada en marxa del màster i les pròpies característiques del mateix ens porten a concloure que aquest efectivament dóna resposta a una necessitat professional de primer ordre en el moment en què vivim actualment. Com hem exposat a l'inici, cal superar l'etapa d'intervenció i acció social o educativa des de l'especificitat i encàrrec professional de

⁸ Es pot ampliar aquesta qüestió a Vilar, J. (2006).

cadascú, en solitari i sense tenir en compte els professionals afins, propers i coincidents en objectius i destinataris. Es fa imprescindible cercar la complementarietat i les sinèrgies entre els que han estat definits com a àmbits “social” i “educatiu” tenint el territori i la comunitat com a referent.

Sovint hi ha una manca de treball conjunt entre els agents socioeducatius que treballen en una mateixa comunitat o territori, mancança que té diverses explicacions: d'una banda no hi ha prou cultura per al treball col·laboratiu, predominant la absència de comunicació o, en el millor dels casos, alguns sistemes més o menys elaborats de coordinació⁹. Per altra banda, no s'han creat els mecanismes de trobada necessaris que realment portin a aquesta altra forma d'entendre la relació entre professionals.

Però fonamentalment, hi ha una manca de formació i preparació per aquest tipus de treball de manera que, els professionals, tot i començar a ser sensibles a aquesta necessitat, sovint no troben les formes adequades d'implementar-la. Així doncs, pensem que són tres els canvis a introduir: un referit a la *cultura de treball* o cultura professional, per conscienciar de la seva necessitat i dels imperatius deontològics subjacents; un *d'organitzatiu* que afecta als models de treball, per facilitar i possibilitar la trobada; i un *d'instrumental*, o de caràcter més metodològic, que ha de preparar per a l'acció professional en aquesta direcció. De res servirà una major conscienciació i l'articulació de mecanismes de treball en xarxa si després fallen les competències professionals indispensables per fer-lo realitat.

Valorem com a altament positiu el màster en aquesta conjuntura i per les raons exposades. Pensem que aborda frontalment el tipus de canvi en la manera d'afrontar els reptes socioeducatius que actualment se'ns demana i cerca donar una resposta adient a aquesta realitat emergent. De fet, el motor d'aquest programa ha estat la convicció de que la formació és la clau per a la consecució d'aquest nou paradigma professional.

Així doncs, i sintetitzant, com a valors específics del màster en relació a la formació per al treball en xarxa, a la llum de l'avaluació feta pel professorat i alumnat, destacaríem les següents característiques i especificitats de la proposta:

- Del llistat de competències específiques treballades un bon percentatge estan adreçades a la capacitat per al treball professional en xarxa.
- La relació de continguts (per mòduls) que directament i indirecta habiliten per al treball professional en xarxa.
- Alguns aspectes metodològics/ didàctics que faciliten l'adquisició de les competències per al treball en xarxa:
 - o seminaris
 - o plataforma virtual blink
 - o casos pràctics i simulacions
 - o experiències convidades

⁹ Respecte de les formes de relació entre professionals, es pot consultar Vilar (2008).

- o treball en equip i avaluació compartida
- o tipologia de pràcticum que s'inscriu en centres de pràctiques detectats com a llocs de bones pràctiques en relació al treball socioeducatiu en xarxa
- o vinculació del projecte de final de màster a experiències i professionals que estan treballant en xarxes socioeducatives
- Aspectes organitzatius que faciliten l'adquisició de les competències per al treball en xarxa:
 - o el disseny inicial ha partit d'experiències i recerques concretes i en base a treball en grups de discussió
 - o s'organització el treball de cada bloc de matèrie en parelles de professors i es treballa en equip per a cada mòdul, inclosa l'avaluació conjunta
 - o la creació de la comissió paritària de seguiment i avaluació

En resum, i per tot plegat, el Màster oficial en Pedagogia Social i Comunitària se'ns presenta com una opció de formació de postgrau de qualitat i adreçada a formar i capacitar professionals per tal que el treball professional en xarxa sigui una pràctica real i no un discurs teòric. Sens dubte, des de la nostra perspectiva, es fa indispensable seguir treballant en aquesta línia i no només en la formació de postgrau.

De fet, és oportú aquí fer referència a què més enllà del màster tenim el propi projecte Trama. Aquest, ha cercat la complicitat de totes les universitats catalanes per tal de generar canvis en els currículums de les respectives formacions inicials de l'àmbit socioeducatiu, tot introduint la formació en competències per al treball en xarxa. La bona acollida que ha tingut el projecte Trama esdevé un clar indicador que hi ha bones disposicions per a seguir en aquesta línia. Així doncs, la present comunicació exposa una tasca concreta desenvolupada en el marc d'una reflexió a l'entorn de les professions socioeducatives que no es realitza en solitari.

Referències Bibliogràfiques

- Civís, M. i Riera, J. (2007). *La nueva pedagogía comunitaria. Un marco renovado para la acción sociopedagógica interprofesional*. València: Nau llibres.
- FPCEE Blanquerna (2007). *Directrius POP Educació de l'FPCEE Blanquerna*. Document d'ús intern.
- Longás, J. i Bosch, M. (2003): Organización de la red educativa local y transición escuela trabajo. Reflexiones desde la experiencia de Sant Vicenç dels Horts (1997-2002). *Simposium Internacional: La mejora de las oportunidades educativas en una sociedad en transformación*. U.A.B. Març de 2003.

- Longás, J.; Riera, J.; Longás, E. i Civís, M (2004). La organización en red local como estructura innovadora de atención a las necesidades de educación de una comunidad. Análisis de tres experiencias en Cataluña, a *8º Congreso Interuniversitario de Organización de Instituciones Educativas*. Sevilla: Universidad de Sevilla.
- Longás,J., Civís, M., y Riera, J. (2008). Asesoramiento al desarrollo de redes socioeducativas locales: funciones y metodología. *Cultura y Educación*, vol. 20, 3.
- Morin, E. (1995). *Introducción al pensamiento complejo*. Barcelona: Gedisa.
- Vilar, J. (2006). Comenzando una nueva etapa. Retos de futuro para el ejercicio responsable de la educación social y la pedagogía social, a Planella, J. i Vilar, J. (coord.). *La pedagogía social en la sociedad de la información*. Barcelona. Editorial UOC. P. 163-195.
- Vilar, J. (2008). Implicaciones éticas del trabajo en red y la acción comunitària, a *Cultura y Educación*, n. 20. Madrid. Fundación Infancia y Aprendizaje. P. 267-277.